

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин,
політичних наук і практичної філософії
Протокол № 6 від 12.01.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ПОЛІТОЛОГІЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **всі**
Спеціальність **всі**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **всі**

Статус дисципліни **вибіркова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробники:
д.філос.н., проф.;
к.політ.н., доц.;
д.політ.н., проф.

Олег КУЗЬ
Дмитро КОРОТКОВ
Олександр РОМАНЮК

Завідувач кафедри
міжнародних відносин,
політичних наук і
практичної філософії

Олег КУЗЬ

Харків
2024

ВСТУП

За часів російсько-української війни навчальна дисципліна «Політологія» запрошує до переосмислення самого змісту політики – *життя у суспільстві*, що усвідомлює та створює себе як ідентичнісний, екзистенціальний проєкт задля загального блага народу та його збереження; *громадянського життя*, що живить та сакралізує інститути держави; визначення та побудови держави, *системи владних відносин та їх контролю з боку громадянського суспільства*. Відтак, «Політологія стає необхідною світоглядною ланкою підготовки здобувачів вищої освіти незалежно від галузевої та фахової спеціалізації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування у здобувачів компетентностей щодо самостійного аналізу суті політичних явищ і процесів, що відбуваються як у межах України, так і на міжнародному рівні. Це має допомогти майбутнім фахівцям соціально-економічного, поведінкового, технократичного спрямування приймати виважені рішення, що сприятимуть консолідації та демократизації українського суспільства, його інтеграції у світове співтовариство.

У якості *завдань* опанування дисципліни постають:

– опанування базових уявлень про історію та сучасний стан політичної науки і прикладного політичного аналізу, а також про методологію політичних досліджень;

– розуміння сутності соціально-політичного життя, політичних відносин і процесів; усвідомлення соціально-стратифікаційних, інституціональних та неінституціональних засад політики і політичної влади, механізмів функціонування соціополітичних систем і зміни політичних режимів; оволодіння основами політичної культури;

– спроможність аналізувати, раціонально та критично оцінювати історико-політичні та актуальні події, явища світу «політичного» для формування власного свідомого відношення до політичного буття.

Об'єктом вивчення дисципліни є феноменологія політики і світу «політичного»; *предметом* – змістовна, структурна та інституційна визначеність політичних відносин.

Навчальна дисципліна «Політологія» пропонується у якості вибіркової дисципліни соціально-психологічного спрямування для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за всіма спеціальностями та освітніми програмами (окрім 291 спеціальності, ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»).

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки	Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України
Розуміти взаємодію політичних, економічних, юридичних та соціокультурних чинників суспільного розвитку	Здатність до контекстуалізації «світу політичного» у наявних соціокультурних і соціоекономічних практиках

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Історико-феноменологічний вимір політики

Тема 1. Політика та наука про політику

Історія визначення поняття та категорії «політика», її сутнісних ознак. Загальна еволюція концепції політики як соціального явища (Арістотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, Макс Вебер, Т. Парсонс, А. Бенлі, Г. Лассуел, Р. Даль, М. Бердяєв, Г. Алмонд та ін.).

Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики. Поняття соціального інтересу. Суб'єкти і об'єкти політики. Людина і політика. Соціальні групи в політичному житті. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особистості.

Політика як теорія та соціальне явище. Предмет політології. Політологія як інтегративна наука та суміжні галузі політичного знання: політична соціологія, політична філософія, політична психологія, політична історія, політична географія, політична антропологія, політична семантика та ін.

Закони, принципи та категорії політичної науки. Теоретичний та емпіричний рівні політологічного знання. Основні аспекти вивчення політичного життя в межах навчального курсу політології: субстанціональний, інституціональний, функціональний та ін. Багатовимірність системи методів

політологічного пізнання: філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. Методика конкретних політологічних досліджень.

Основні завдання та функції політології. Політика як наука, мистецтво та праксеологія. Зростання ролі і значення науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духовного самовизначення України.

Тема 2. Історія політичних учень

Політичне життя суспільства – багатомісячне соціальне явище. Зародження політичної думки в країнах Стародавнього Сходу. Політичне вчення Стародавньої Греції. Політичні погляди Сократа. Ідеальна держава Платона. Аристотель про політику, державу і політичну справедливість. Політична думка і світоглядні ідеї Стародавнього Риму. Політико-правові погляди Цицерона. Політичні ідеї раннього християнства. Аврелій Августин. Політична думка часів середньовіччя. Епоха Відродження – новий етап у розвитку політичної думки. Н. Макіавеллі – засновник світської політичної науки.

Політичні концепції Нового часу. Джон Локк – фундатор теоретичної системи класичного лібералізму. Томас Гоббс про походження і сутність держави. Ш. Монтеск'є про форми держави та поділ влади. Ідеологія буржуазно-демократичного радикалізму. Жан-Жак Руссо та його вчення про народовладдя та пріоритет громадянського суспільства, «суспільний договір», демократію. Німецька політична філософія. Соціологізація політичної науки.

Формування політології як самостійної галузі соціально-гуманітарних наук. М. Вебер як класик західної політології: теорія ідеальних типів влади та раціональної бюрократії. Теорія еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс, Д. Донцов, В. Липинський). Дослідження політичних партій (М. Дюверже, Ж. Шарло, Дж. Сарторі). Міжнародні відносини і світова політика (Б. Рассел, Г. Моргентхау, М. Каплан, І. Валлерстайн). Біхевіористський напрямок у дослідженнях політики (Ч. Мерріам, Г. Лассуелл, Дж. Кетлін та ін.). Системний аналіз влади (Т. Парсонс, Д. Істон, Р. Даль та ін.). Політична соціологія. Психоаналітичні концепції політики (Ж. Лакан, Ч. Мерріам та ін.). Теорія соціально-політичних конфліктів (Пітер Блау, К. Боулдінг, Р. Дарендорф). Компаративістика як метод аналізу різномірних політичних систем. Теорія «політичного поля» П. Бурд'є.

Напрями української політичної думки кінця ХІХ – першої половини ХХ ст.: народницько-демократичний (М. Грушевський); ліберально-демократичний (М. Драгоманов, Б. Кістяківський); соціал-демократичний і націонал-комуністичний (В. Винниченко, М. Хвильовий, М. Скрипник); консервативно-державницький (В. Липинський, С. Томашівський, В. Кучабський); націоналістичний (М. Міхновський, Д. Донцов).

Тема 3. Політична влада

Влада як явище суспільного життя. Головні напрямки у трактуванні влади: телеологічний, біхевіористський, психологічний, системний, структурно-

функціональний, реляціоністський. Сутність політичної влади та її головні властивості. Функції влади. Співвідношення державної та політичної влади.

Структура владних відносин і механізм здійснення політичної влади. Характеристика владних відносин і механізм здійснення політичної влади. Характеристика головних якостей суб'єктів влади. Первинні та вторинні суб'єкти влади. Об'єкт влади. Взаємодія суб'єкта та об'єкта влади. Природа підкорення. Легітимність політичної влади, її головні ознаки. Ресурси і різновиди влади. Розподіл ресурсів влади на економічні, соціологічні, культурно- інформаційні, силові, демографічні.

Напрямки і способи функціонування влади: керівництво, управління, контроль, прийняття рішень. Методи здійснення влади: співробітництво і суперництво; заохочення і примус. Зміст концепції поділу влади. Законодавча, виконавча та судова влади. Конституція України про органи державної влади.

Тема 4. Політичні еліти і політичне лідерство

Формування та розвиток елітарних уявлень. Теорії еліт Г. Москі та В. Парето. Сутність, структура і функції політичної еліти. Типологія еліт. Системи відбору еліт (система гільдії та антрепренерська система). Політична еліта сучасної України, особливості її формування. Сутність феномену еліти. Різноманіття елітних груп у сучасному соціумі. Структура політичної еліти згідно владно-політичних статусів. Соціальні функції політичної еліти. Механізми й канали рекрутування політичної еліти. Динаміка еліти: закон «циркуляції еліти», ситуація «зміни еліт» як проблема політичної наступності. Проблема елітарності «груп впливу» у політичному просторі України.

Феномен політичного лідерства у сфері реалізації влади. Соціальна роль та функції, механізми формування політичного лідерства. Соціальні якості лідерів. Концепції та теорії лідерства як інституту влади. Обумовленість лідерства соціально-психологічними рисами особистості. Політичний стиль як детермінанта ефективного лідерства: «цезаризм», «бонапартизм», харизма, традиціоналізм, популізм, плутократія, політичний менеджмент.

Тема 5. Соціальні групи як суб'єкти політики

Соціальні групи як суб'єкти і об'єкти політики. Соціальна структура суспільства і групові інтереси. Поняття соціальної структури. Поняття соціальної стратифікації. Теорії стратифікації. Базові суб'єкти політики: нації, інші етнічні, расові, мовно-культурні спільноти; класи й соціальні верстви (страти); соціально-демографічні групи; конфесійні групи; територіальні (географічні) спільноти; еліти.

Функціональні моделі стратифікації: Е. Дюркгейм, Т. Парсонс. Конфліктологічні моделі стратифікації: К. Маркс, Р. Дарендорф. Поняття соціального статусу. Статусна модель стратифікації М. Вебера. Поняття стратифікаційної системи. Соціальна нерівність і влада. Громадянське суспільство: поняття, структура і функції. Динаміка соціальної структури сучасного суспільства. Розмежування понять «клас» і «страта». Поняття

політичного поля. Інституціоналізація поля політики і політичний капітал. Теорія панування П. Бурд'є

Тема 6. Нація як суб'єкт політики

Сутність поняття народу, етносу, нації. Розмежування понять етнічна нація і політична нація. Національна самосвідомість як характерна риса націй. Головні підходи до розуміння нації. Примордіалістські та модерністські теорії нації.

Модерністські версії нації: Б. Андерсон, Е. Гелнер, Е. Гобсбаум, К. Дойч, А. Капелер, Р. Шпорлюк. Інструменталізм та конструктивізм. Сутність націоналізму. Місце націоналізму у політиці. Типи національних конфліктів. Поняття національних інтересів. Типи націоналізму. Поняття етнонаціональних відносин. Основні тенденції в розвитку національних відносин. Національне питання: зміст, форма прояву. Поняття національного суверенітету. Принцип самовизначення націй. Поняття національної держави. Причини етнонаціональних конфліктів та шляхи їх подолання. Національна політика держави. Концепції національної політики.

Тема 7. Громадянське суспільство

Генезис ідей громадянського суспільства. Теоретизування В. фон Гумбольдта, І. Канта, Г. Гегеля і К. Маркса. Концепція гегемонії А. Грамші. Поняття, структура, ознаки громадянського суспільства. Плюралізм інтересів і громадянське суспільство. Моделі громадянського суспільства: консервативна, марксистська і ліберально-демократична. Громадянське суспільство як один із типів співіснування, організації та захисту групових інтересів. Поняття клієнтелізму і корпоративізму. Патримоніальні та неопатримоніальні суспільства: сталість патроно-клієнтельних відносин. Традиційне і громадянське суспільство. Феномен етатизму.

Глобальне громадянське суспільство. Феноменологія українського громадянського суспільства.

Змістовий модуль 2. Системний та інституціональний виміри політики

Тема 8. Політична система суспільства

Місце та роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Політична система в її взаємодії з економічною, соціальною, правовою підсистемами суспільства. Політична система як фактор стабілізації і розвитку політичного життя. Сутність і типи сучасних політичних систем. Класичні уявлення про політичні системи (Г. Алмонд, Д. Істон, Талкот Парсонс). Характеристика структурних елементів політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна, нормативно-регулятивна складові. Трансформація сучасної політичної системи України. Політичний режим як упорядкована взаємодія структур політичної системи, а також сукупність методів здійснення влади і досягнення політичних цілей. Якісні характеристики політичного режиму. Різновиди політичних режимів.

Тоталітаризм як політичний режим. Авторитарний режим. Визначення демократичного режиму. Дві основні концепції демократії ліберально-демократична та радикально-демократична. Сучасні теоретичні моделі демократії.

Тема 9. Держава як політичний інститут

Поняття держави, її визначальні ознаки. Різноманітність концептуальних підходів до визначення держави, її сутності і місця у політичній організації суспільства, взаємодії з іншими суб'єктами політичної системи. Виникнення та еволюція держави. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії. Функції держави.

Різновиди і типи держави. Форми правління: монархія, республіка. Форми державного устрою: унітарні держави, федерації, конфедерації. Держава і право. Апарат державного управління. Система центральних, регіональних і місцевих органів державного управління. Державна бюрократія і суспільна демократія. Державний патерналізм. Громадянське суспільство.

Конституція України та практичне втілення ідеї демократичної, соціальної, правової держави. Принципи соціальної та правової держави.

Тема 10. Політичні партії та партійні системи. Вибори та виборчі системи

Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій. Класичні теорії політичних партій і партійних систем. Сутність і місце партій у політичному процесі. Основні ознаки партії. Відмінність політичних партій від груп інтересів, суспільних організацій, груп тиску та інших об'єднань. Типологія політичних партій. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій в суспільстві.

Поняття і типи партійних систем. Однопартійні, двопартійні та багатопартійні системи. Можливості та недоліки різних типів партійних систем. Опозиція та її роль у політичному житті.

Сутність виборчої системи та типологія виборів. Виборча система: поняття, основні типи. Структурні компоненти виборчої системи: виборче право та виборча процедура. Референдум як особлива форма виборчої активності.

Пропорційна та мажоритарна системи обліку та підрахунку голосів. Різновиди пропорційної системи. Специфіка мажоритарної системи. "Змішана" виборча система. Вибори та виборча система сучасної України: особливості функціонування.

Тема 11. Політична свідомість і політична ідеологія

Політична свідомість і політична ідеологія: співвідношення понять. Структура і функції політичної свідомості. Поняття і рівні політичної ідеології. Класичне поняття ідеології (А. Дестют де Трасі, К. Маркс, К. Мангейм, А. Грамші, Д. Белл та ін.). Рівні політичної ідеології: теоретико-концептуальний (елітарний), програмно-політичний (пропагандистсько-просвітницький),

актуалізований (життєвий). Функції політичної ідеології: інтеграція суспільства, мотивація політичної поведінки, створення позитивного образу.

Світові політико-ідеологічні доктрини: поняття, типологія, інституціоналізація. Лібералізм як ідейно-політична течія. Умови формування та зміст класичних ліберальних доктрин. Неолібералізм, його основні принципи та організаційно-політичні форми. Етапи становлення та сучасний стан ліберального руху в Україні.

Консерватизм як ідеологія та форма політичного руху. Передумови виникнення, базові ідеї та принципи консерватизму. Типи і національні форми консерватизму. Неоконсерватизм, його загальні і специфічні риси та організаційно-політичні форми. Праві та правочентристські партії в Україні.

Ліві та лівоцентристські ідеологічні доктрини. Історичні умови виникнення, генеза і основні ідеї соціалістичної ідеології. Соціально-політична спрямованість соціалістичної ідеї в марксизмі-ленінізмі. Формування, етапи розвитку, ідеологія світового соціал- демократичного руху. Стан соціалістичної ідеології в сучасній Україні.

Анархізм: виникнення, соціально-політична спрямованість, еволюція, сучасний стан. Фашизм як політична ідеологія. Неофашизм і його прояви у сучасному світі.

Релігійні ідеології, їх світоглядна і соціальна основа, ідеологічна спрямованість. Релігійний фундаменталізм як ідеологічна основа сучасного тероризму.

Національні ідеології, їх зв'язок з національними політичними рухами, суперечність прояву у внутрішній і міжнародній політиці.

Тема 12. Політична культура

Поняття політичної культури. Основні структурні компоненти політичної культури: політичний досвід, політична орієнтація, політичні стереотипи, політичні міфи, політичні символи, політична соціалізація, моделі політичної поведінки. Функції політичної культури.

Історичний, функціональний, структурний і комунікативний підходи до типологізації політичної культури. Різноманіття типологій політичної культури. Визначення домінуючої політичної культури, контркультури та субкультури. Основні структурні компоненти політичної культури: політичний досвід, політична орієнтація, політичні стереотипи, політичні міфи, політичні символи, політична соціалізація, моделі політичної поведінки. Історичні особливості формування політичної культури в Україні. Стан політичної культури в Україні.

Політична соціалізація як процес засвоєння культурних цінностей, політичних орієнтацій, форм політичної поведінки. Типи політичної соціалізації.

Тема 13. Політичні технології

Поняття «політична технологія»: визначення та сутність. Основні підходи до трактування політичних технологій у вітчизняній політичній науці. Базові

типології політичних технологій. Основні тенденції розвитку політичних технологій.

Виборчі технології: сутність, різновиди, цілі застосування. Головні етапи розвитку виборчих технологій та їх особливості. Базові типології виборчих технологій. Демократичні принципи проведення виборів, що закріплені у міжнародних документах. Основні періоди розвитку виборчих технологій в Україні. Виборчі технології в електоральному процесі України: специфіка, різновиди і тенденції розвитку.

Тема 14. Політичний процес

Поняття, суб'єкти, рівні і види політичного процесу. Структурні складові політичного процесу: політична поведінка, політична діяльність, політична участь. Вибори і виборчий процес. Види виборчих систем.

Типологія політичних процесів. Головні форми політичного процесу: політичний розвиток (модернізація, трансформація, модифікація), політичний конфлікт; війна; революція; контрреволюція; реформи; контрреформи; політична кампанія.

Поняття конфлікту. Західна конфліктологія: історичні та теоретичні аспекти (Георг Зіммель, Л. Козер, Р. Дарендорф, К. Боулдінг та ін.). Форми, моделі, типи і функції політичного конфлікту, механізми його динаміки. Джерела та чинники конфлікту. Учасники конфлікту, їх характеристики. Політична криза. Специфіка прояву та розв'язання конфлікту в тоталітарній та демократичній системах. Політичні конфлікти і кризи при переході від тоталітарного до демократичного режиму. Соціально-політичні конфлікти та модернізація.

Тема 15. Світова політика

Світовий політичний процес: поняття, основні концептуальні засади аналізу, суб'єкти, закономірності та тенденції на початку XXI ст. Характерні риси та особливості сучасного світового політичного процесу.

Міжнародні відносини як цілісна система. Місце в ній політичних відносин. Поняття міжнародної політики. Принципи сучасних міжнародних відносин. Поняття національного інтересу. Поняття геополітики та основні підходи до його визначення. Основні етапи становлення геополітичної думки. Взаємодія факторів сили та інтересу в міжнародній політиці. Баланс інтересів і міжнародні конфлікти. Причини міжнародних конфліктів. Національні інтереси та національна безпека України. Російсько-українська війна.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
------------------------------	-------

Тема 1. Завдання 1	Дискусія: Що є онтологічним виміром політики? Чому суспільство не може уникнути «політизації»?
Тема 2. Завдання 1	Рольова гра: «Зустрілися К. Маркс і М. Вебер». Зіграйте ролі сучасних марксистів і веберіанців
Тема 3. Завдання 1 Завдання 2	Проаналізуйте існуючі концепції влади. Доведіть або спростуйте тезу: Соціальна нерівність – джерело владних відносин, дихотомії «панування – підкорення»
Тема 4. Завдання 1 Завдання 2	Дискусія: Чому суспільство не може існувати без еліти? Які концепції політичного лідерства, з Вашої точки зору, більш вдало пояснюють феномен В. Черчилля?
Тема 5.	Практичне (семінарське) заняття 5 1. Поняття та типологія соціальних груп. Соціальна структура суспільства і політика. 2. Поняття та основні концепції соціальної стратифікації. 3. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів: громадянське суспільство, клієнтелізм, корпоративізм
Тема 6.	Практичне (семінарське) заняття 6 1. Соціально-етнічні спільноти: народ, етнос, нація. 2. Етнонаціональні відносини і етнонаціональна політика. 3. Етнонаціональна політика в сучасній Україні
Тема 7. Завдання 1	Практичне (семінарське) заняття 7 1. Поняття громадянського суспільства. Теорії та концепції громадянського суспільства. 2. Плюралізм інтересів і громадянське суспільство Дискусія: Чи існує глобальне громадянське суспільство?
Тема 8. Завдання 1 Завдання 2	Доведіть або спростуйте тезу: «Політична нація – результат функціонування політичної системи». Рольова гра: «Демократи проти авторитаристів або хто ефективніше підтримує соціальний лад»
Тема 9.	Практичне (семінарське) заняття 9 1. Поняття і функції держави. 2. Теорії походження держави. 3. Структура держави. Тип держави. 4. Форми державного устрою і правління. 5. Структура державної влади в Україні
Тема 10. Завдання 1	Практичне (семінарське) заняття 10 1. Поняття, типологія, функції політичних партій у суспільстві. 2. Сутність та типи партійних систем. 3. Особливості розвитку багатопартійної системи в сучасній Україні. 4. Вибори і політична система. Поняття та структура виборчої системи. Типологія виборчих систем. Еволюція виборчої системи України. Рольова гра: «Вибори: політичний ринок моделей щастя»
Тема 11	Практичне (семінарське) заняття 11 1. Поняття та структура політичної свідомості.

	<p>2. Світові політико-ідеологічні доктрини: поняття, типи, інституалізація.</p> <p>3. Лібералізм і неолібералізм.</p> <p>4. Консерватизм і неоконсерватизм.</p> <p>5. Соціалістична ідеологія.</p> <p>6. Радикальні, релігійні і національні ідейно- політичні течії</p>
Тема 12	<p>Практичне (семінарське) заняття 12</p> <p>1. Поняття, структура та функції політичної культури.</p> <p>2. Політична культура нації, суспільної групи, особистості. 3. Типологія політичної культури.</p> <p>4. Поняття і основні риси політичної соціалізації</p>
Тема 13	<p>Практичне (семінарське) заняття 13</p> <p>1. Поняття «політична технологія»: визначення та сутність.</p> <p>2. Сутність і особливості політичного аналізу.</p> <p>3. Вибірчі технології: сутність, різновиди, цілі застосування</p>
Тема 14	<p>Практичне (семінарське) заняття 14</p> <p>1. Політичний процес: сутність, структура, головні стадії, інститути та учасники.</p> <p>2. Політична стабільність: поняття та умови.</p> <p>3. Політичні конфлікти і політичні кризи</p>
Тема 15. Завдання 1	<p>Рольова гра: «Демократії versus автократії: хто переможе».</p> <p>Яким буде «дивний новий світ»?</p>

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Теми 1 – 15	Вивчення лекційного / теоретичного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Теми 1 – 15	Підготовка до семінарських занять (участь у дискусії, полеміці, дебатах)
Теми 1 – 15	Підготовка аналітичних повідомлень (презентацій)
Теми 1 – 15	Підготовка та презентація есе
Теми 4, 7, 10, 15	Підготовка та участь у дебатах
Теми 1 – 15	Підготовка до письмової контрольної роботи

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Лекція проблемного характеру (Теми 1, 3, 5, 15).

Лекція-провокація (Тема 13).

Наочні (демонстрація (Теми 1 – 15)).

Практичні (практична робота (Теми 1 – 15), есе (Теми 1 – 15), дискурс-аналіз (Тема 11), івент-аналіз (Теми 10, 15)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни «Політологія» (форма семестрового контролю – *залік*) використовуються наступні контрольні заходи:

– *поточний контроль*: дебати (20 балів); есе (24 бали); аналітичні презентації (20 балів); експрес-опитування (20 балів); письмова контрольна робота (12 балів); участь у дискусіях (4 бали);

– *семестровий контроль*: *Залік*.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Горбач О. Н. Політологія: навч. посіб. / Олександр Горбач, Руслан Демчишак; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». [4-е вид., допов. та перероб.]. Одеса: Гельветика, 2020. 259 с.

2. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс]: навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків:

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 200 с. Режим доступу:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>

3. Теорія та історія європейської інтеграції [Електронний ресурс]: навч. посіб. / О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька, І. В. Застава [та ін.]; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 181 с. Режим доступу:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26375>

Додаткова

4. Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітичний хронотоп технологічної цивілізації: біо- і геополітичні конотації міжнародних відносин. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2022. Том 5. № 2. С. 142–150. DOI: <https://doi.org/10.15421/342229>

5. Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Механізм трансбіополітичного переходу у геополітиці. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2022. Т. 14. № 2. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.15421/352230>

6. Коннова Н. О., Коротков Д. С., Кузь О. М. Нефективність управлінських рішень як наслідок конфлікту цінностей і норм. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. Дніпро, 2023. № 6(1). С. 41–48. <https://doi.org/10.15421/342306>

7. Коротков Д. С., Кузь О. М., Кузь І. О. Польща у процесі практичної реалізації геополітичних проектів у Центрально-Східній Європі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Дніпро, 2023. № 15(2). С. 105–113. <https://doi.org/10.15421/352349>

8. Коротков Д. С. Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. №3(14). С. 18–30. Режим доступу:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28604>

9. Коротков Д.С. Вплив ліберально-ідеалістичного напрямку на традиційну гегемонію реалістів у теорії міжнародних відносин. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2020. Т. 12. Вип.2. С 87–93. Режим доступу:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25647>

10. Кузь О. М. «Європа регіонів» як ідентичнісний проект. *Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції : монографія* / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. С. 149–165. URL:
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23397>

11. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітичний тренд пандемії COVID-19: від політичної глобалізації до політики глобальної еволюції. *Політикус*. 2021. № 3. С. 122–130. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.19>

12. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях: навч. посіб. / М. П. Гетьманчук [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 271 с.

13. Heywood A. Politics. [fifth edition]. RED GLOBE PRESS, 2019. 875 p.

Інформаційні ресурси

14. Атлантична рада США (*Atlantic Council*). URL: <http://www.atlanticcouncil.org>

15. Брукінгський інститут. URL: <http://www.brookings.edu>

16. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>

17. Королівський інститут міжнародних відносин (*The Royal Institute of International Affairs*). URL: <https://www.chathamhouse.org>

18. Європейський союз: офіційний сайт. URL: https://european-union.europa.eu/index_uk

19. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <https://niss.gov.ua/>

20. Політологія та історія політичних вчень. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4150>